

15.04.2016

Сесія Загальних зборів Національної академії наук України

14 квітня 2016 р. відбулася звітна сесія Загальних зборів НАН України, під час якої було розглянуто результати діяльності установ Академії в 2015 р., визначено головні досягнення, проаналізовано проблеми звітного періоду й окреслено основні напрями подальшої роботи. Важливе місце у цьогорічному порядку денному засідання посідало обговорення й затвердження нової редакції Статуту НАН України, доопрацьованої з урахуванням пропозицій учасників громадського обговорення цього документа і членів Комісії з підготовки нової редакції Статуту НАН України ([Національна академія наук України](#)).

У сесії взяли участь члени та наукові працівники НАН України, представники органів державної влади, наукової й освітянської громадськості (зокрема, президенти національних галузевих академії наук), засобів масової інформації.

Відкриваючи захід, перший віце-президент НАН України академік НАН України А. Наумовець відзначив, що цьогорічна сесія Загальних зборів відбувається за напруженої соціально-політичної ситуації, економічної кризи й загострення хронічного недофінансування наукової сфери. Однак, попри те, що всі ці чинники призвели до суттєвого погіршення умов наукової діяльності, вчені Академії продовжували й продовжують плідно працювати.

Академік А. Наумовець також привітав делегованих трудовими колективами НАН України наукових працівників, які, згідно з положеннями нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», вперше взяли участь – із правом ухвального голосу – у роботі сесії Загальних зборів.

Заступник глави Адміністрації Президента України Р. Павленко оголосив вітання Президента України П. Порошенка учасникам сесії Загальних зборів Національної академії наук України. У ньому, зокрема, ідеться, що наша держава покладає на науку великі сподівання, а «системна взаємодія органів державної влади, наукової спільноти та виробничо-бізнесових структур є запорукою ефективного вирішення найважливіших питань економічного і соціального розвитку України, посилення її обороноздатності та національної безпеки» ([ПОВНИЙ ТЕКСТ ВІТАННЯ](#)).

На продовження заходу – виголошуючи тези звітної доповіді президента НАН України академіка Б. Патона Загальним зборам НАН України, присвячену підсумкам діяльності академії в 2015 р. та основним напрямам її подальшої роботи, перший віце-президент академії зазначив, що минулоріч

учені НАН України отримали чимало вагомих наукових результатів, у тому числі низку здобутків у науковому забезпеченні вирішення актуальних державних проблем. Це стосується таких гострих для України питань, як енергоефективність і енергоощадність, забезпечення надійності ядерної енергетики, удосконалення транспортної інфраструктури, інноваційний розвиток медицини та сфери охорони здоров'я, продовольча безпека.

Результати досліджень, здійснених ученими НАН України, знайшли застосування і при підготовці низки аналітичних програмних документів державної ваги, науково-експертних висновків, аналітичних матеріалів і пропозицій, важливих для розвитку держави та суспільства. Серед них, зокрема, і доповідь «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі».

Численні приклади інноваційних здобутків академічних установ, на думку президента НАН України, переконливо спростовують висловлювання деяких урядовців і політиків про те, що вітчизняна наука не дає практичної віддачі та є тягарем для економіки. Слід зауважити, що, за даними соціологічного моніторингу 2015 р., рівень довіри громадян до вчених є одним із найвищих серед усіх соціальних інститутів.

Було наголошено, що минулоріч в академії вдалося в основному зберегти наявну систему цільових програм, конкурсів наукових і науково-технічних проектів, а також було сформовано й дві нові академічні програми, одна з яких – «Грід-інфраструктура і грід-технології для наукових і прикладних застосувань» – дала змогу забезпечити підтримку найактивніших і найрезультативніших віртуальних організацій, ввести в дослідну експлуатацію вітчизняну хмарну інфраструктуру для високопродуктивних обчислень у грід-середовищі та підключити її до європейської хмарної інфраструктури. Крім того, у 2015 р. розпочалася реалізація цільової наукової програми з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави, започаткованої академією за рахунок внутрішніх ресурсів.

Минулого року одним з головних напрямів діяльності академії залишалось міжнародне наукове й науково-технічне співробітництво. «Пріоритетом тут, безумовно, є подальша інтеграція наших учених до Європейського дослідницького простору», – підкреслено у звітній доповіді. Водночас не менш активно слід використовувати можливості співпраці з такими авторитетними міжнародними організаціями, як ЮНЕСКО й НАТО, а також із провідними міжнародними й іноземними науковими центрами, міжакадемічними та фаховими об'єднаннями, серед яких, зокрема, Європейська організація ядерних досліджень (ЦЕРН), Міжнародний інститут прикладного системного аналізу, Національний дослідний центр Франції,

Український науково-технологічний центр, Міжнародна асоціація академії наук, Міжнародна організація з досліджень геокосмосу й ін.

Особливу увагу було привернуто до окремих важливих питань подальшої організації діяльності НАН України, пов'язаних з необхідністю імплементації нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Згаданий нормативно-правовий акт передбачає створення кількох нових організацій. Мова йде про Національну раду з питань розвитку науки і технологій, яка діятиме при Кабінеті Міністрів України, Національний науковий фонд та Міжвідомчу раду з координації фундаментальних і прикладних досліджень, що діятиме при Національній академії наук України. Було висловлено сподівання, що всі ці організації сприятимуть розвитку вітчизняної науки та посиленню інноваційної діяльності, зокрема широкому впровадженню результатів наукових досліджень у виробництво.

Зазначалося, що важливою подією стало відновлення минулоріч спільних засідань Президії академії та колегії Міністерства освіти і науки, під час яких було розглянуто низку актуальних питань – таких, як спільні дії з імплементації Угоди про участь України у Рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», відновлення діяльності Донецького наукового центру НАН України та МОН України, удосконалення вимог до фахових наукових видань, а також створення Київського академічного університету, який здійснюватиме підготовку магістрів за так званою «фізтехівською системою».

У звітній доповіді було також висвітлено найгостріші проблеми, які постали перед НАН України та потребують невідкладного вирішення. Ідеться насамперед про критичне – на близько 20 % – недофінансування діяльності академічних інститутів, закладене в положеннях Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік», і спричинене багаторічним суттєвим скороченням державних видатків на вітчизняну наукову сферу погіршення майже всіх основних показників діяльності академії, зокрема, кадрового та матеріально-технічного забезпечення, інноваційної діяльності та публікаційної активності. Зараз реалізуються заходи з оптимізації мережі установ академії, удосконалення їх внутрішньої структури, скорочення чисельності працівників. Важливим завданням при цьому є збереження найкваліфікованіших науковців і талановитих молодих учених, які активно працюють, тобто основного наукового потенціалу.

В обговоренні звітної доповіді також взяли участь завідувач відділу зір і галактик Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік Ю. Ізотов (щодо міжнародної співпраці в галузі астрофізичних досліджень),

віце-президент НАН України, директор Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України академік А. Загородній (про апробацію Методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України), член Президії НАН України, академік-секретар Відділення загальної біології НАН України, директор Інституту фізіології рослин і генетики НАН України академік В. Моргун (щодо внеску генетики і селекції рослин у забезпечення продовольчої безпеки України), член Президії НАН України, академік-секретар Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України М. Шульга (про старт введення в експлуатацію підкритичної ядерної установки «Джерело нейтронів»), заступник міністра освіти і науки України доктор фізико-математичних наук М. Стріха (з питання поглиблення співпраці між академією й міністерством), перший заступник голови Північно-східного наукового центру НАН України та МОН України, ректор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна академік В. Бакіров (щодо проблем комунікації науки та суспільства), директор Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України член-кореспондент НАН України В. Гриценко (про науково-технічні розробки установи, призначені для потреб медицини), директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України член-кореспондент НАН України О. Рафальський (про суспільну функцію політичної науки та сучасному етапі розвитку України), заступник голови Західного наукового центру НАН України та МОН України, директор Інституту фізики конденсованих систем НАН України академік І. Мриглод (про шляхи налагодження взаємозв'язку між науковою громадськістю та українським суспільством і, зокрема, про популяризацію досягнень учених академії), директор Інституту географії НАН України академік Л. Руденко (про результати оцінювання й візуалізації об'єктів – потенційних джерел надзвичайних ситуацій в Україні), директор Інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України член-кореспондент НАН України В. Харченко (про міцність матеріалів та елементів конструкцій ядерних реакторів і авіакосмічної техніки в екстремальних умовах), голова Центрального комітету профспілки працівників НАН України кандидат філософських наук А. Широков (про стан бюджетного фінансування діяльності установ академії та акцію протесту наукових працівників установ НАН України, заплановану на 19 квітня 2016 р. (докладніше про це: <http://g.ua/NvKp>)), голова Ради молодих вчених НАН України, науковий співробітник Інституту молекулярної біології і генетики НАН України кандидат біологічних наук О. Скороход (про важливість взаємодії науки та бізнесу, проблеми забезпечення установ

академії науковими кадрами та необхідність створення сприятливого законодавчого поля для активного практичного впровадження результатів досліджень).

Крім того, під час сесії було одноголосно – голосами всіх присутніх на заході 125 академіків, 237 членів-кореспондентів НАН України, а також 204 наукових працівників, делегованих науковими установами академії – ухвалено Звернення Загальних зборів НАН України до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України – з проханням про сприяння збереженню й розвитку вітчизняної науки, яка, з огляду на значне цьогорічне недофінансування, опинилася на межі виживання.

Учасники зібрання також, заслухавши інформацію головного вченого секретаря НАН України академіка В. Богданова, обговорили й затвердили нову редакцію Статуту НАН України – з метою приведення останнього у відповідність із вимогами Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». В обговоренні взяли участь директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України академік Ю. Шемшученко, почесний директор Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України академік В. Кухар, заступник директора з наукової роботи Радіоастрономічного інституту НАН України академік О. Коноваленко, провідний науковий співробітник відділу фізики кристалів Інституту фізики НАН України доктор фізико-математичних наук О. Габович, директор Інституту народознавства НАН України академік С. Павлюк, заступник міністра освіти і науки України доктор фізико-математичних наук М. Стріха, директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України доктор юридичних наук В. Устименко, член Президії НАН України, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України, голова Науково-видавничої ради НАН України академік Я. Яцків.

Під час заходу відбулось урочисте вручення Золотої медалі НАН України імені В. І. Вернадського та дипломів лауреатам премій імені видатних учених України. З доповідями про свої наукові здобутки виступили лауреати Золотої медалі НАН України ім. В. І. Вернадського за підсумками конкурсу 2015 р. – директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академік Г. Єльська і професор Університету Лінчопінг (Королівство Швеція) Е. Тернер (докладнішу інформацію про цих лауреатів читайте в матеріалі за посиланням: <http://g.ua/NvKy>).

На завершення сесії Загальних зборів перший віце-президент НАН України академік А. Наумовець висловив упевненість у тому, що політичну й економічну кризи в державі врешті-решт буде подолано, відповідальне ставлення до завтрашнього дня – тим більше до довгострокової перспективи

– з боку влади й, безперечно, суспільства в цілому змінять ситуацію у вітчизняній науковій сфері на краще, а Національна академія наук і надалі відіграватиме провідну роль у науковому забезпеченні прогресивних перетворень в Україні.